

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (desiata komora)

z 30. júna 2016*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Organizácia pracovného času — Smernica 2003/88/ES — Právo na platenú dovolenku za kalendárny rok — Učitelia — Dovolenka na uzdravenie — Dovolenka za kalendárny rok, ktorá sa prekrýva s dovolenkou na uzdravenie — Právo čerpať dovolenku za kalendárny rok v inom období“

Vo veci C-178/15,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (Obvodný súd Vroclav-stred, X. oddelenie pracovného práva a sociálneho zabezpečenia, Poľsko) z 1. apríla 2015 a doručený Súdnemu dvoru 20. apríla 2015, ktorý súvisí s konaním:

Alicja Sobczyszyn

proti

Szkoła Podstawowa w Rzeplinie,

SÚDNY DVOR (desiata komora),

v zložení: predseda desiatej komory F. Biltgen, sudcovia E. Levits (spravodajca) a M. Berger,

generálny advokát: Y. Bot,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— poľská vláda, v zastúpení: B. Majczyna, splnomocnený zástupca,

— Európska komisia, v zastúpení: K. Herbout-Borcak a M. van Beek, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: poľština

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 7 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (Ú. v. EÚ L 299, 2003, s. 9; Mim. vyd. 05/004, s. 381).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pani Alicjou Sobczyszynovou a jej zamestnávateľom Szkoła Podstawowa w Rzeplinie (Základná škola Rzeplin, Poľsko) vo veci žiadosti pani Sobczyszynovej o čerpanie jej práva na platenú dovolenku za kalendárny rok, a to za rok, počas ktorého čerpala dovolenku na uzdravenie.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Článok 1 smernice 2003/88, nazvaný „Účel a rozsah pôsobnosti“, stanovuje:
„1. Táto smernica ustanovuje minimálne požiadavky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci pre organizáciu pracovného času.
2. Táto smernica sa uplatní na:
a) minimálne doby... ročnej dovolenky [dovolenky za kalendárny rok – *neoficiálny preklad*]...
...“
- 4 Článok 7 tejto smernice, nazvaný „Ročná dovolenka [Dovolenka za kalendárny rok – *neoficiálny preklad*]“, stanovuje:
„1. Členské štáty prijímú nevyhnutné opatrenia zabezpečujúce, že každý pracovník bude mať nárok na platenú ročnú dovolenku [platenú dovolenku za kalendárny rok – *neoficiálny preklad*] v trvaní najmenej štyroch týždňov v súlade s podmienkami pre vznik nároku a pre poskytnutie takej dovolenky, ustanovenými vnútroštátnymi právnymi predpismi a/alebo praxou.
2. Namiesto minimálnej doby ročnej platenej dovolenky [platenej dovolenky za kalendárny rok – *neoficiálny preklad*] nemôže byť vyplatená peňažná náhrada, s výnimkou prípadov skončenia pracovného pomeru.“
- 5 Článok 17 smernice 2003/88 stanovuje, že členské štáty sa môžu odchýliť od niektorých ustanovení tejto smernice. Od článku 7 uvedenej smernice nie je prípustná žiadna odchýlka.

Poľské právo

- 6 Prijaté znenie zákona Ustawa – Karta Nauczyciela (zákon o učiteľoch) z 26. januára 1982 (Dz. U. 2014, č. 191, položka 1198) (ďalej len „zákon o učiteľoch“), predstavuje špecifický predpis, ktorý stanovuje práva a povinnosti učiteľov. Kodeks Pracy (Zákonník práce), prijatý zákonom z 26. júna 1974 (Dz. U. 1974, č. 24, položka 141) v znení neskorších predpisov, sa na učiteľov uplatňuje len subsidiárne.

7 Zákon o učiteľoch v § 64 stanovuje:

„1. Učitelia zamestnaní na škole, na ktorej organizácia práce predpokladá letné a zimné prázdniny, majú právo na dovolenku za kalendárny rok v dĺžke zodpovedajúcej týmto prázdninám, ktorú čerpajú v ich priebehu.

...

3. Učitelia zamestnaní na škole bez školských prázdnin majú nárok na dovolenku za kalendárny rok v rozsahu 35 pracovných dní počas obdobia stanoveného v pláne dovoleniiek.

...

5a. Učitelia zamestnaní na škole bez školských prázdnin majú v prípade vzniku alebo ukončenia pracovného pomeru v priebehu kalendárneho roka nárok na pomernú časť dovolenky za odpracované obdobie v súlade s osobitnými predpismi.“

8 Tento zákon v § 73 stanovuje:

„1. Riaditeľ zariadenia stanoví učiteľom zamestnaným na plný pracovný úväzok na dobu neurčitú, ktorí v zariadení odpracovali najmenej sedem rokov dovolenku na uzdravenie na podstúpenie liečby predpísanej lekárom v dĺžke najviac jedného roka, ktorá sa poskytne [jednorazovo]....

...

5. Počas trvania dovolenky na uzdravenie ostáva učiteľovi zachovaný nárok na jeho základnú mesačnú mzdu s príplatkom za odpracované roky, ako aj nárok na iné dávky z titulu zamestnania, vrátane sociálnych výhod podľa § 54.

6. Najneskôr dva týždne pred ukončením dovolenky na uzdravenie zašle riaditeľ školy učiteľovi predvolanie na vyšetrenia zamerané na absenciu zdravotných prekážok vo výkone jeho funkcie.

...

8. Učitelia môžu čerpať novú dovolenku na uzdravenie až po uplynutí jedného roka po dátume ukončenia predchádzajúcej dovolenky na uzdravenie. Celkový súčet trvania všetkých dovoleniiek na uzdravenie nemôže prekročiť tri roky počas celého trvania zamestnania.

...

10. Ošetrojúci zmluvný lekár učiteľa stanoví potrebu dovolenky na uzdravenie na účely podstúpenia predpísanej liečby. Rozhodnutie podľa prvej vety môže byť predmetom odvolania pred odvolacím orgánom určeným podľa predpisov prijatých podľa § 11 a v súlade s procesnými pravidlami stanovenými týmito predpismi. ...“

9 V kapitole II Zákonníka práce, nazvanej „Základné zásady práva na prácu“, je zaradený aj § 14 tohto zákona. Tento paragraf stanovuje:

„Každý zamestnanec má právo na odpočinok v súlade s uplatniteľnými pravidlami týkajúcimi sa trvania pracovného času, sviatkov a dovoleniiek za kalendárny rok.“

10 Tento zákonník v § 152 ods. 1 ustanovuje:

„Každý zamestnanec má právo na súvislé obdobie platenej dovolenky za kalendárny rok, ďalej len ‚dovolenka‘.“

11 V § 165 rovnakého zákonníka sa stanovuje:

„Ak zamestnanec nemôže nastúpiť v určitý čas na dovolenku z dôvodov, ktoré odôvodňujú jeho neprítomnosť v práci, predovšetkým pre:

1. dočasnú práceneschopnosť v dôsledku choroby,
2. izoláciu z dôvodu nákazlivej choroby,
3. povolanie na vojenské cvičenie alebo vojenské školenie v trvaní do 3 mesiacov,
4. materskú dovolenku,

zamestnávateľ je povinný presunúť dovolenku na neskoršie obdobie.“

12 Zákonník práce vo svojom § 166 stanovuje:

„Ak dni dovolenky neboli vyčerpané z dôvodu:

1. dočasnej práceneschopnosti v dôsledku choroby,
2. izolácie z dôvodu nákazlivej choroby,
3. účasti na vojenskom cvičení alebo vojenskom školení v trvaní do 3 mesiacov,
4. materskej dovolenky,

zamestnávateľ je povinný presunúť ich na neskoršie obdobie.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

13 Pani Sobczyszyn je od roku 2008 zamestnaná ako učiteľka vo vzdelávacom zariadení Szkoła Podstawowa w Rzeplinie (Základná škola Rzeplin), ktoré je jej zamestnávateľom.

14 K 1. januáru 2011 získala pani Sobczyszyn nárok na 35 dní dovolenky za kalendárny rok podľa § 64 ods. 3 zákona o učiteľoch. Od 28. marca do 18. novembra 2011 jej zo strany zamestnávateľa bola podľa § 73 uvedeného zákona poskytnutá dovolenka na uzdravenie určená na podstúpenie liečby predpísanej lekárom.

15 Pani Sobczyszyn uplatnila 27. apríla 2012 svoje právo na dni dovolenky za kalendárny rok získané v priebehu roka 2011, ktoré nemohla vyčerpať z dôvodu dovolenky na uzdravenie. Jej zamestnávateľ jej tento nárok zamietol z dôvodu, že keďže plán dovolení pre rok 2011 stanovoval, že svoju dovolenku za kalendárny rok vyčerpá od 1. do 31. júla 2011, jej právo na dovolenku za kalendárny rok za rok 2011 bolo vyčerpané obdobím dovolenky na uzdravenie, ktorá prebiehala v rovnakom období.

16 Predkladajúci súd, ktorý rozhoduje o žalobe pani Sobczyszyn, má pochybnosti o zlučiteľnosti ustanovení vnútroštátnej úpravy upravujúcich v prípade učiteľov nárok na dovolenku za kalendárny rok podľa článku 7 smernice 2003/88. V tomto ohľade sa uvedený súd domnieva, že Súdny dvor ešte

nemal príležitosť vyjadriť sa k otázke výkladu tohto ustanovenia práva Únie v situácii, keď sa obdobie dovoleniek za kalendárny rok prekrýva s obdobím dovolenky na uzdravenie, ako ju stanovuje poľské právo.

- 17 Za týchto okolností Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (Obvodný súd Vroclav-stred, X. oddelenie pracovného práva a sociálneho zabezpečenia, Poľsko) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 7 smernice 2003/88, podľa ktorého členské štáty prijímú nevyhnutné opatrenia zabezpečujúce, že každý pracovník bude mať nárok na dovolenku za kalendárny rok v trvaní najmenej štyroch týždňov v súlade s podmienkami pre čerpanie a poskytnutie takej dovolenky, ustanovenými vnútroštátnymi právnymi predpismi a/alebo praxou, vykladať v tom zmysle, že učiteľ, ktorý čerpal dovolenku na uzdravenie, ako ju upravuje zákon o učiteľoch, získava okrem toho nárok na dovolenku za kalendárny rok podľa všeobecných ustanovení pracovného práva za rok, v ktorom čerpal dovolenku na uzdravenie?“

O prejudiciálnej otázke

- 18 Svojou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 7 smernice 2003/88 vykladať v tom zmysle, že mu odporuje vnútroštátna právna úprava alebo prax ako vo veci samej, ktorá umožňuje, aby bol pracovníkovi poberajúcemu dovolenku na uzdravenie poskytnutú v súlade s vnútroštátnym právom počas obdobia určeného v kalendári dovoleniek zariadenia, v ktorom je zamestnaný, na čerpanie dovolenky za kalendárny rok, odopretý na základe jeho dovolenky na uzdravenie nárok na čerpanie jeho dovolenky za kalendárny rok v neskoršom termíne.
- 19 V tejto súvislosti treba v prvom rade pripomenúť, že zo samotného znenia článku 7 ods. 1 smernice 2003/88, ktoré je ustanovením, od ktorého sa podľa tejto smernice nemožno odchyliť, vyplýva, že každý pracovník má nárok na platenú dovolenku za kalendárny rok v trvaní najmenej štyroch týždňov. Toto právo na platenú dovolenku za kalendárny rok musí byť považované za mimoriadne dôležitú zásadu sociálneho práva Únie, ktorú príslušné vnútroštátne orgány môžu uplatňovať len v medziach výslovne vytýčených samotnou smernicou 2003/88 (rozsudok z 10. septembra 2009, Vicente Pereda, C-277/08, EU:C:2009:542, bod 18 a citovaná judikatúra).
- 20 V druhom rade je potrebné poznamenať, že právo na platenú dovolenku za kalendárny rok má ako zásada sociálneho práva Únie nielenže mimoriadny význam, ale je aj výslovne zakotvené v článku 31 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie, ktorej priznáva článok 6 ods. 1 ZEÚ rovnakú právnu silu ako Zmluvám (rozsudky z 22. novembra 2011, KHS, C-214/10, EU:C:2011:761, bod 37 a z 3. mája 2012, Neidel, C-337/10, EU:C:2012:263, bod 40).
- 21 V treťom rade sa právo na platenú dovolenku za kalendárny rok nemôže vykladať reštriktívne (pozri rozsudok z 22. apríla 2010, Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols, C-486/08, EU:C:2010:215, bod 29).
- 22 Navyše Súdny dvor už rozhodol, že článok 7 ods. 1 smernice 2003/88 v zásade nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje pravidlá výkonu práva na platenú dovolenku za kalendárny rok výslovne priznaného touto smernicou vrátane zániku uvedeného práva uplynutím referenčného obdobia pod podmienkou, že pracovník, ktorému zaniká právo na platenú dovolenku za kalendárny rok, mal skutočne možnosť výkonu tohto práva (rozsudok z 10. septembra 2009, Vicente Pereda, C-277/08, EU:C:2009:542, bod 19 a citovaná judikatúra).
- 23 Z judikatúry Súdneho dvora rovnako vyplýva, že cieľom práva na platenú dovolenku za kalendárny rok je umožniť pracovníkovi odpočinúť si a poskytnúť mu čas na oddych a voľnočasové aktivity (pozri rozsudok z 20. januára 2009, Schultz-Hoff a i., C-350/06 a C-520/06, EU:C:2009:18, bod 25).

- 24 Z uvedeného Súdny dvor vyvodil, že v prípade súbehu dovolenky za kalendárny rok a nemocenskej dovolenky sa má článok 7 ods. 1 smernice 2003/88 vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnym ustanoveniam alebo praxi, ktoré stanovujú, že právo na platenú dovolenku za kalendárny rok zanikne uplynutím referenčného obdobia a/alebo obdobia na prenesenie dovolenky upraveného vnútroštátnym právom, aj keď pracovník bol na nemocenskej dovolenke celé referenčné obdobie alebo jeho časť, a preto v skutočnosti nemal možnosť vykonať toto právo (pozri najmä rozsudky z 20. januára 2009, Schultz-Hoff a i., C-350/06 a C-520/06, EU:C:2009:18, bod 49 a z 10. septembra 2009, Vicente Pereda, C-277/08, EU:C:2009:542, bod 19).
- 25 Súdny dvor totiž konštatoval, že cieľ práva na platenú dovolenku za kalendárny rok, ktorým je umožniť pracovníkovi odpočinúť si a poskytnúť mu čas na oddych a voľnočasové aktivity, sa odlišuje od cieľa sledovaného právom na nemocenskú dovolenku, ktorým je umožniť pracovníkovi zotaviť sa z choroby (v tomto zmysle pozri rozsudok z 21. júna 2012, ANGED, C-78/11, EU:C:2012:372, bod 19 a citovanú judikatúru).
- 26 Pokiaľ ide o uvedené odlišné ciele týchto dvoch druhov dovolenky, Súdny dvor dospel k záveru, že pracovník, ktorý je na nemocenskej dovolenke počas doby pôvodne určenej na dovolenku za kalendárny rok, má právo čerpať dovolenku za kalendárny rok v inom termíne ako v tom, ktorý sa prekrýva s nemocenskou dovolenkou, a to na základe svojej žiadosti a tak, aby ju mohol skutočne využiť (pozri rozsudky z 10. septembra 2009, Vicente Pereda, C-277/08, EU:C:2009:542, bod 22 a z 21. júna 2012, ANGED, C-78/11, EU:C:2012:372, bod 20).
- 27 Práve vzhľadom na tieto úvahy, ktoré sú plne uplatniteľné aj na situáciu ako v konaní vo veci samej, kde sa dovolenka na uzdravenie prekrýva s obdobím vopred stanovenej dovolenky za kalendárny rok, je potrebné stanoviť, či by vzhľadom na prípadné odlišné ciele oboch dotknutých druhov dovoleniek mohlo toto prekrývanie predstavovať prekážku čerpania dovolenky za kalendárny rok, na ktorú pracovník nadobudol nárok, v neskoršom období.
- 28 V tomto ohľade je potrebné pripomenúť, že aj keď v konečnom dôsledku prislúcha vnútroštátnemu súdu, ktorý je ako jediný oprávnený vykladať vnútroštátnu právnu úpravu, a teda aj rozhodnúť, či sa účel dovolenky na uzdravenie odlišuje od účelu platenej dovolenky za kalendárny rok podľa článku 7 smernice 2003/88, ako ho vyložil Súdny dvor, posledný uvedený, ktorý bol prizvaný na to, aby vnútroštátnemu súdu poskytol odpoveď potrebnú pre rozhodnutie vo veci, ktorú tento súd prejednáva, mu môže na tento účel poskytnúť usmernenia vyplývajúce zo súboru okolností uvádzaných vnútroštátnym súdom, a najmä z odôvodnenia jeho rozhodnutia o podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania.
- 29 Pokiaľ ide o účel dovolenky na uzdravenie, ako ju vymedzuje poľský právny poriadok, je potrebné uviesť, že § 73 ods. 1 zákona o učiteľoch stanovuje, že táto dovolenka sa poskytuje „na podstúpenie liečby predpísanej lekárom“, a že sa poskytuje v dĺžke najviac jedného roka, a to jednorazovo. Podľa odseku 10 uvedeného paragrafu je to ošetrojúci zmluvný lekár učiteľa, ktorý stanoví „potrebu dovolenky na uzdravenie na účely podstúpenia predpísanej liečby“. Okrem toho § 73 ods. 6 tohto zákona stanovuje, že dva týždne pred ukončením tejto dovolenky sa má učiteľ dostaviť na vyšetrenia zamerané na absenciu zdravotných prekážok v pokračovaní vo výkone jeho funkcie.
- 30 Sám vnútroštátny súd pritom v návrhu na začatie prejudiciálneho konania uviedol, že okolnosti uvedené v predchádzajúcom bode tohto rozsudku sú takej povahy, že podporujú záver, že cieľom dovolenky na uzdravenie, o ktorú ide vo veci samej, je zlepšiť zdravotný stav pracovníkov, ktorým sa poskytuje, a nesmeruje k tomu, na rozdiel od platenej dovolenky za kalendárny rok podľa článku 7 ods. 1 smernice 2003/88, aby pracovníci získali čas na oddych a voľnočasové aktivity, keďže tí musia podstupovať liečbu predpísanú lekárom.

- 31 Vo svetle týchto skutočností, ako aj vo svetle ustanovení, ktorými sa na vnútroštátnej úrovni riadi priznávanie práva na dovolenku na uzdravenie, by mal vnútroštátny súd posúdiť, či sa jej účel odlišuje od účelu práva na platenú dovolenku za kalendárny rok, ktoré je definované v článku 7 smernice 2003/88, a ako ho vyložil Súdny dvor.
- 32 V prípade, že vnútroštátny súd dospeje k záveru, že takáto odlišnosť existuje, je potrebné, aby vnútroštátna právna úprava stanovila povinnosť zamestnávateľa poskytnúť dotknutému pracovníkovi inú dobu dovolenky za kalendárny rok, a to na základe návrhu pracovníka, ktorý prípadne musí byť zlučiteľný s naliehavými dôvodmi týkajúcimi sa záujmov zamestnávateľa, bez toho, aby *a priori* vylúčila možnosť, že by táto doba mohla byť situovaná mimo rámec referenčného obdobia pre dotknutú dovolenku za kalendárny rok (v tomto zmysle pozri rozsudok z 10. septembra 2009, Vicente Pereda, C-277/08, EU:C:2009:542, body 22 a 23).
- 33 Ako totiž vyplýva z judikatúry Súdneho dvora, ak sa pozitívne účinky platenej dovolenky za kalendárny rok na bezpečnosť a zdravie pracovníka môžu úplne rozvinúť, ak sa dovolenka čerpá v roku, na ktorý je určená, teda v prebiehajúcom roku, potom tento čas odpočinku z tohto hľadiska nestráca na svojom význame, ak sa čerpá v neskoršom období (pozri rozsudky zo 6. apríla 2006, Federatie Nederlandse Vakbeweging, C-124/05, EU:C:2006:244, bod 30, ako aj z 20. januára 2009, Schultz-Hoff a. i, C-350/06 a C-520/06, EU:C:2009:18, bod 30).
- 34 Zo všetkého, čo bolo uvedené vyššie, vyplýva, že na položenú otázku je potrebné odpovedať tak, že článok 7 ods. 1 smernice 2003/88 sa má vykladať v tom zmysle, že mu odporuje vnútroštátna právna úprava alebo prax ako vo veci samej, ktorá umožňuje, aby bol pracovníkovi poberajúcemu dovolenku na uzdravenie poskytnutú v súlade s vnútroštátnym právom počas obdobia určeného v kalendári dovoleniek zariadenia, v ktorom je zamestnaný, na čerpanie dovolenky za kalendárny rok, odopretý na základe jeho dovolenky na uzdravenie nárok na čerpanie jeho dovolenky za kalendárny rok v neskoršom termíne, ak sa účel dovolenky na uzdravenie odlišuje od účelu dovolenky za kalendárny rok, čo má posúdiť vnútroštátny súd.

O trovách

- 35 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (desiata komora) rozhodol takto:

Článok 7 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času sa má vykladať v tom zmysle, že mu odporuje vnútroštátna právna úprava alebo prax ako vo veci samej, ktorá umožňuje, aby bol pracovníkovi poberajúcemu dovolenku na uzdravenie poskytnutú v súlade s vnútroštátnym právom počas obdobia určeného v kalendári dovoleniek zariadenia, v ktorom je zamestnaný, na čerpanie dovolenky za kalendárny rok, odopretý na základe jeho dovolenky na uzdravenie nárok na čerpanie jeho dovolenky za kalendárny rok v neskoršom termíne, ak sa účel dovolenky na uzdravenie odlišuje od účelu dovolenky za kalendárny rok, čo má posúdiť vnútroštátny súd.

Podpisy